

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΑΝΟΙΚΤΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τίτλος Μαθήματος: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα - Θεματογραφία II

Ενότητα: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα 14

Διδάσκουσα: Καθηγήτρια Ελένη Χουλιαρά - Ράϊου

Τμήμα: Φιλολογίας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαιμόνι περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ἤσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων περὶ μηδὲν ἀπολογησομένους ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλέονι σκεπτέον. καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημήναι ὄση εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἶπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκαλύοι. οἱ δὲ ἐκέλευόν τε παριέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε.

Θουκυδίδου, *Ἱστορία* 1.72.1–2

Β. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

I. ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ – τέος:

1. Εισαγωγικά – σημασία και χρήση των σε –τέος ρηματικών επιθέτων

Τα ρηματικά επίθετα σε –τέος εκφράζουν αναγκαιότητα. Πρόκειται για επίθετα δεύτερης κλίσης, που παράγονται από ρήματα με την προσθήκη της παραγωγικής κατάληξης -τέος, -τέα, -τέον. Δηλώνουν ότι πρέπει να γίνει αυτό που σημαίνει το ρήμα από το οποίο παράγονται, γι' αυτό ισοδυναμούν με φράση που αποτελείται από το απρόσωπο ρήμα δεῖ + απαρέμφατο του ρήματος από το οποίο προέρχονται και μεταφράζονται με το *πρέπει να* (τιμητέος = αυτός που πρέπει να τιμηθεί). Από συντακτικής άποψης λαμβάνονται ως απλά επίθετα σε θέση κατηγορουμένου του υποκειμένου του συνδετικού *εἰμί*.

2. Σύνταξη

Η σύνταξη των ρηματικών επιθέτων μπορεί να είναι είτε **προσωπική** είτε **απρόσωπη**. Χρησιμοποιείται το ρήμα *εἰμί* στον κατάλληλο τύπο, το οποίο συχνά παραλείπεται, και μία δοτική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου.

α) Προσωπική σύνταξη: Υπάρχει υποκείμενο σε ονομαστική, όταν το ρηματικό επίθετο έχει τη μορφή ρήματος και σε αιτιατική, όταν έχει τη μορφή απαρεμφάτου. Ως ρήμα τίθεται ή εννοείται τύπος του *εἰμί*. Το ρηματικό επίθετο είναι κατηγορούμενο του υποκειμένου μέσω του συνδετικού ρήματος *εἰμί*, τίθεται στην ίδια πτώση, αριθμό και γένος με το υποκείμενο, έχει **παθητική** σημασία και συνεπώς δίνεται έμφαση στο υποκείμενο. Η δοτική προσωπική δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί (δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου). Προσωπική σύ-

νταξη παρουσιάζουν μόνο όσα ρηματικά επίθετα παράγονται από μεταβατικά ρήματα που συντάσσονται με αιτιατική.

Η μορφή της πρότασης είναι η εξής:

ονομαστική ρηματικού επιθέτου + εἰμί + δοτική προσωπική + υποκείμενο

καὶ καθαιρετέα ἢ ἰσχὺς (αὐτοῖς) (Θουκ. Ἱστορία 1.118.2)

Η παραπάνω σύνταξη αναλύεται με τον ακόλουθο τρόπο:

δεῖ + απαρέμφοτο παθητικής διάθεσης + υποκείμενο απαρεμφότου (σε αιτιατική) + ποιητικό αίτιο (ὅπὸ + γενική)

δεῖ τὴν ἰσχὺν καθαιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν

β) Απρόσωπη σύνταξη: Στην περίπτωση της απρόσωπης σύνταξης δεν υπάρχει υποκείμενο σε ονομαστική, όταν το ρηματικό επίθετο έχει τη μορφή ρήματος, ούτε σε αιτιατική όταν έχει τη μορφή απαρεμφότου. Τα ρηματικά επίθετα που συντάσσονται απρόσωπα προέρχονται από ρήματα αμετάβαρα ή μεταβατικά που συντάσσονται με γενική ή δοτική, σπανιότερα από μεταβατικά που συντάσσονται με αιτιατική. Το ρηματικό επίθετο έχει **ενεργητική** σημασία, η έμφαση δίνεται στο ρηματικό επίθετο, οπότε τονίζεται ιδιαίτερα η πράξη που πρέπει να γίνει. Το ρηματικό επίθετο σε απρόσωπη σύνταξη συνοδεύεται από δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου, η οποία υπάρχει στο κείμενο ή εννοείται. Η πτώση ή το απαρέμφοτο ή η δευτερεύουσα πρόταση που συντάσσεται με το ρηματικό επίθετο είναι αντικείμενό του. Η απρόσωπη σύνταξη είναι η πιο συνηθισμένη από τις δύο μορφές σύνταξης των ρηματικών επιθέτων σε *-τέος*.

Η μορφή της πρότασης είναι η εξής:

ρηματικό επίθετο (αιτιατική ενικού ουδετέρου, σπάνια πληθυντικού) + ἐστὶ (γ' πρόσωπο πάντα) + δοτική προσωπική + αντικείμενο ή προσδιορισμός

πρὸς γὰρ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν τῶν τριάκοντα πονηρίαν ἀμιλλητέον ἡμῖν ἐστὶν (Ἰσοκρ. Ἀρεοπαγίτικὸς 72 – 73)

Η παραπάνω σύνταξη αναλύεται ως εξής:

δεῖ + απαρέμφοτο ενεργητικής ή μέσης φωνής (ανάλογα με το νόημα του ρήματος από το οποίο παράγεται) + υποκείμενο απαρεμφότου (σε αιτιατική) + αντικείμενο (αν υπάρχει)

πρὸς γὰρ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν τῶν τριάκοντα πονηρίαν δεῖ ἡμᾶς ἀμιλλᾶσθαι

3. Παρατηρήσεις – Ανακεφαλαίωση

α. Αξιοπρόσεκτα είναι τα ακόλουθα ρηματικά επίθετα:

αἰρετέον (αἰροῦμαι), ἀποστατέον (ἀφίσταμαι), ἀποστατητέον (ἀποστατέω - ὦ), ἀπτεόν (ἄπτομαι), ἀστέον (ἄδω), ἀφεκτέον (ἀπέχω), ἐδεστέον (ἐσθίω), ἐλατέον

(ἐλαύνω), θεατέον (θεῶμαι), ἰτέον (εἶμι), ἰστέον (οἶδα), ληστέον (λανθάνω), μεθεκτέον (μετέχω), οἰστέον (φέρω), παριτητέα (πάρειμι), ποτέον (πίνω), ῥητέον (λέγω), σκεπτέον (σκοπῶ - σκοποῦμαι), φειστέον (φείδομαι), χρηστεόν (χρῶμαι).

β. Η δοτική προσωπική και το *ἐστί*, αν δεν υπάρχουν στην έκφραση, εννοούνται.

γ. Το ρηματικά επίθετα διατηρούν τη σύνταξη του ρήματος από το οποίο παράγονται.

δ. Σπάνια τα ρηματικά επίθετα σε *-τέος* λειτουργούν όπως τα υπόλοιπα επίθετα

Ὁ βασιλεὺς προσκαλέσας πάντας παραγγέλλει τὰ ποιητέα (Ξεν. *Λακεδαιμονίων Πολιτεία* 13.5)

Στην παραπάνω περίπτωση το ρηματικό επίθετο έχει θέση αντικειμένου του ρήματος *παραγγέλλει*.

ε. Ρηματικά επίθετα που προέρχονται από ρήματα με μεταβατική σημασία, παίρνουν προσωπική σύνταξη, στην οποία δίνεται έμφαση στο υποκείμενο. Απρόσωπη σύνταξη, κατά την οποία υπογραμμίζεται η σημασία του ρηματικού επιθέτου, δηλαδή η ρηματική ενέργεια, παίρνουν μόνο ρηματικά επίθετα που προέρχονται από αμετάβατα ρήματα.

στ. Μερικές φορές **στην απρόσωπη σύνταξη** στη θέση της δοτικής προσωπικής έχουμε αιτιατική (ως υποκείμενο του απαρεμφάτου)

τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον καὶ ασκητέον (Πλάτ. *Γοργίας* 507c-d) ⇔ *δεῖ τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διώκειν καὶ ασκεῖν* (τὸν βουλόμενον ἀντί τῷ βουλομένῳ).

Στην περίπτωση αυτή το πρόσωπο που ενεργεί τίθεται σε πτώση αιτιατική, σαν να εξαρτιόταν από το *δεῖ*, εφόσον η απρόσωπη σύνταξη είναι στην ουσία ενεργητική και ως εκ τούτου ισοδύναμη με το *δεῖ* + αιτιατική + απαρέμφατο (ενεργητικής ή μέσης φωνής). Όταν η σύνταξη έχει τη μορφή αυτή το συνδεδετικό ενδέχεται και να παραλείπεται.

ζ. Σε ορισμένες περιπτώσεις κοντά στα ρηματικά επίθετα της απρόσωπης σύνταξης (*-τέον*) υπάρχει δοτική, η οποία δεν είναι δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου, αλλά άλλου είδους δοτική. Η περίπτωση αυτή απαιτεί σχετική προσοχή:

1. *Οὐκ ἀθυμητέον ἐστὶ τοῖς γεγενημένοις* (Δημοσθ. *Προσίμιον* 30.3): Πρόκειται για δοτική της αιτίας. Θα πρέπει να εννοηθεί άλλη δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου.

2. *Ἡμῖν εἰσὶν σύμμαχοι ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα ἐστὶ τοῖς Ἀθηναίοις* (Θουκ. *Ἱστορία* 1.86.3): Η δοτική *τοῖς Ἀθηναίοις* είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *παραδιδόναι*, το οποίο θα προκύψει από την ανάλυση του ρηματικού επιθέτου. Ως δοτική του ποιητικού αιτίου θα θεωρήσουμε την προηγούμενη δοτική *ἡμῖν*.

η. Κατά την προσωπική σύνταξη των ρηματικών επιθέτων σε *-τέος* δίνεται έμφαση κυρίως στο πρόσωπο ή το πράγμα που οφείλει να πάθει ό, τι φανερώνει το ρήμα. Στην απρόσωπη σύνταξη δίνεται έμφαση κυρίως στην πράξη που πρέπει να γίνει.

θ. Στην απρόσωπη σύνταξη τα ρηματικά επίθετα διατηρούν τη σύνταξη του ρήματος από το οποίο παράγονται *τοῖς καλῶς τὰς αὐτῶν πόλεις διοικοῦσιν ἀμιλλητέον* (*ἀμιλλῶμαι* + δοτική) *καὶ πειρατέον αὐτῶν διενεγκεῖν* (*πειρῶμαι* + απαρέμφατο) (Ισοκρ. *Πρὸς Τιμόθεον* 7.8).

ι. Τα ρηματικά επίθετα σε *-τέος* στην απρόσωπη σύνταξη ενδέχεται να έχουν ενεργητική ή μέση σημασία, οπότε αναλύονται ανάλογα *παρασκευαστέον ἐστὶ δύναμιν τινα* (Πλάτ. *Γοργίας* 510 a3) ⇨ *δεῖ παρασκευάσαι δύναμιν τινα.*

παρασκευαστέον μάλιστα μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι (Πλάτ. *Γοργίας* 507d) ⇨ *δεῖ ἡμᾶς παρασκευάζεσθαι μάλιστα μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι.*

κ. Στην απρόσωπη σύνταξη τα ρηματικά επίθετα συχνά βρίσκονται στον πληθυντικό αριθμό *ἄλλοις μὲν χρήματά ἐστι καὶ νῆες καὶ ἵπποι, ἡμῖν δὲ ζῦμμαχοι ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστίν* (Θουκ. *Ιστορία* 1.86 3.3)

4. Παρατηρήσεις ειδικά για την ανάλυση των ρηματικών επιθέτων σε *-τέος*

α) Στην περίπτωση της προσωπικής σύνταξης:

i. Αναλύουμε το σε *-τέος* ρηματικό επίθετο σε φράση που αποτελείται από το απρόσωπο *δεῖ* [=πρέπει] και το απαρέμφατο παθητικής διάθεσης του ρήματος από το οποίο παράγεται το ρηματικό επίθετο.

ii. Μετατρέπουμε την πτώση του υποκειμένου από ονομαστική σε αιτιατική για να γίνει υποκείμενο του παθητικού απαρεμφάτου, που προήλθε από την ανάλυση του ρηματικού επιθέτου.

iii. Η νέα έκφραση αποτελείται από το *δεῖ* + απαρέμφατο παθητικής διάθεσης + υποκείμενο απαρεμφάτου (σε αιτιατική πτώση) + δοτική του ενεργούντος προσώπου.

β) Στην περίπτωση της απρόσωπης σύνταξης:

i. Αναλύουμε το σε *-τέον* ρηματικό επίθετο σε φράση που αποτελείται από το απρόσωπο *δεῖ* [=πρέπει] και το ενεργητικό ή μέσο απαρέμφατο του ρήματος από το οποίο παράγεται το ρηματικό επίθετο.

ii. Μετατρέπουμε τη δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου σε αιτιατική, ως υποκείμενο του απαρεμφάτου, την οποία μεταφράζουμε με ονομαστική.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ	
Σύνταξη	Ανάλυση ή ισοδύναμη έκφραση
<p>1. προσωπική: ονομαστική ρηματικού επιθέτου + <i>εἰμί</i> + δοτική προσωπική + υποκείμενο (το υποκείμενο σε ονομαστική, αν είναι ρήμα ή σε αιτιατική αν είναι απαρέμφατο).</p> <p>2. απρόσωπη: ρηματικό επίθετο (σε αιτιατική ουδετέρου ενικού) + <i>εἰμί</i> (τύπος γ' ενικού προσώπου) + δοτική προσωπική + αντικείμενο ή προσδιορισμός.</p> <p>3. Σπάνια λειτουργούν ως απλά επίθετα.</p>	<p>1. προσωπική σύνταξη: <i>δεῖ</i> ή <i>δεῖν</i> + απαρέμφατο παθητικής διάθεσης + υποκείμενο απαρεμφάτου + ποιητικό αίτιο (<i>ὑπὸ</i> + γενική).</p> <p>2. απρόσωπη σύνταξη: <i>δεῖ</i> ή <i>δεῖν</i> + απαρέμφατο ενεργητικής φωνής (σπάνια μέσης φωνής) + υποκείμενο απαρεμφάτου + αντικείμενο (αν υπάρχει).</p>

γ) Στην περίπτωση που θέλουμε να μετατρέψουμε την απρόσωπη σύνταξη του ρήματος *δει* + απαρέμφατο σε ρηματικό επίθετο (-τέος), ακολουθούμε την αντίστροφη ακριβώς πορεία.

i. Μετατρέπουμε την απρόσωπη έκφραση *δει* + απαρέμφατο ενεργητικής ή μέσης φωνής στο αντίστοιχο ρηματικό επίθετο απρόσωπης σύνταξης (-τέον)

ii. Μετατρέπουμε την αιτιατική που συνοδεύει την απρόσωπη σύνταξη ως υποκείμενο του απαρεμφάτου σε δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου.

α' περίπτωση: (*δει* + απαρ. ενεργ. φωνής)

Ἦς οἶομαί σε δεῖν μετασχεῖν ⇨ *Ἦς οἶομαι μεθεκτέον σοι εἶναι*

β' περίπτωση: (*δει* + απαρ. μέσης φωνής)

Δεῖ δ' ἡμᾶς πορεύεσθαι διὰ τῆς πολεμίας ⇨ *πορευτέον ἡμῖν ἐστί διὰ τῆς πολεμίας*

δ) Κατά την ανάλυση του ρηματικού επιθέτου το ρήμα *δει* τίθεται στον χρόνο και την έγκλιση του *ἐστί*

Κολαστέον ἂν εἴη κατά τὸν σὸν λόγον τὸν πατέρα (Ξεν. *Κύρου Παιδεία* 3.1.15)

⇨ *δέοι ἂν ὑμᾶς κολάζειν τὸν πατέρα*

II. ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -τός

1. Εισαγωγικά – σημασία και χρήση των σε -τός ρηματικών επιθέτων

Τα ρηματικά επίθετα σε -τός είναι επίθετα που παράγονται από ρήματα με την κατάληξη -τός και σημαίνουν:

α. εκείνον που είναι δυνατό ή αξίζει να πάθει ό, τι σημαίνει το ρήμα από το οποίο παράγεται το ρηματικό επίθετο *πάντες γὰρ οἱ ποταμοὶ προϊῶσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται* (Ξεν. *Κύρου Ανάβασις* 3.2.22)

β. σε ορισμένες περιπτώσεις ισοδυναμούν με μετοχή παθητικού παρακειμένου *ὥσπερ γὰρ πρὸς τοὺς ποιητοὺς τῶν πατέρων οὐχ ὁμοίως ἔχουσιν ἅπαντες* (Λυκούργ. *Κατὰ Λεωκράτους* 48.1) [τοὺς ποιητοὺς = τοὺς πεποημένους]

γ. σπανιότερα ισοδυναμούν με μετοχή ενεστώτα ή αορίστου (ενεργητικού ή μέσου) *εἰ δὲ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι* (Ξεν. *Απομνημονεύματα* 2.1.18) [δυνατὸς = αυτός που μπορεί, ισοδυναμεί με μετοχή ενεστώτα]

δ. Ορισμένα ρηματικά επίθετα σε -τός έχουν πολλαπλή σημασία:

ἀγαπητὸς = αξιαγάπητος, αυτός που έχει αγαπηθεί

δυνατὸς = ο δυνάμενος, ο κατορθωτός

μεμπτὸς = μεμφόμενος, αξιόμεμπτος

γνωστὸς = ο γνωστός, ο εγνωσμένος

πιστὸς = ο υπάκουος, ο πιστός

αἰρετὸς = ο εκλεγόμενος, ο επιθυμητός

ἄτρωτος = ο άτρωτος

εὐκτὸς = ο επιθυμητός, ο ευχάριστος

φυκτὸς = *φευκτὸς* = ο ανεπιθύμητος, αυτός που αποφεύγει

Όπως και τα υπόλοιπα επίθετα, λειτουργούν ως υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα, επιθετικοί προσδιορισμοί

Οὐ γὰρ ἐλανθάνομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὄντες θνητοὶ (Λυσ. Ἐπιτάφιος 77.2): Το ρηματικό επίθετο *θνητοὶ* λειτουργεί ως κατηγορούμενο στο *ἡμεῖς*, το οποίο είναι υποκείμενο της μετοχής *ὄντες* και εννοείται *Τισσαφέρην μὲν ἐμφανίσας ἐπίορκον ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησε* (Ξεν. Ἀγησίλαος 1.12.3) *Οἱ ἐπίκλητοι εὐπρεπῶς ἄδικοι ἐλθόντες εὐλόγως ἄπρακτοι* (Θουκ. Ἱστορία 4.61.7): Το ρηματικό επίθετο *ἐπίκλητοι* ἔχει θέση υποκειμένου στο ρήμα *ἀπίασιν* και τη μετοχή *ἐλθόντες*, ενώ το ρηματικό επίθετο *ἄπρακτοι* λειτουργεί ως επιρρηματικό κατηγορούμενο που δηλώνει τρόπο.

2. Σύνταξη

Τα ρηματικά επίθετα σε *-τος* σχηματίζουν μαζί με το *εἰμί* ρηματική περίφραση, με την οποία συντάσσεται (ή εννοείται) δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου. Ἐτσι μπορούμε να ἔχουμε προσωπική ή απρόσωπη σύνταξη.

α) Προσωπική σύνταξη: Η προσωπική σύνταξη των ρηματικών επιθέτων σε *-τος* περιλαμβάνει το υποκείμενο σε ονομαστική πτώση (ή σε αιτιατική αν ἔχουμε ετεροπροσωπία), το ρηματικό επίθετο στην ίδια πτώση, αριθμό και γένος με το υποκείμενο, το συνδετικό ρήμα *εἰμί* στον κατάλληλο τύπο και το ποιητικό αίτιο, που τίθεται συνήθως σε πτώση δοτική (δοτική του ποιητικού αιτίου ή του ενεργούντος προσώπου) και πιο σπάνια δηλώνεται με εμπρόθετο προσδιορισμό.

Η μορφή της πρότασης είναι η ακόλουθη:

ονομαστική ρηματικού επιθέτου + τύπος του *εἰμί* + υποκείμενο + δοτική του ποιητικού αιτίου ή του ενεργούντος προσώπου.

Πάντα οὖν ἔμοιγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι (Ξεν. Απομνημονεύματα 1.2.23)
Ζηλωταὶ δὲ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ τιμαὶ (Λυσ. Ἐπιτάφιος 79.6)

Προσωπική σύνταξη ἔχουμε μόνο με ὅσα ρηματικά επίθετα παράγονται ἀπὸ μεταβατικά ρήματα που συντάσσονται με αιτιατική. Στην περίπτωση αυτή δίνεται ἔμφαση στο υποκείμενο. Το ρηματικό επίθετο λειτουργεί ως κατηγορούμενο του υποκειμένου μέσω του συνδετικού ρήματος *εἰμί*, ὁπότε η σημασία είναι παθητική. Το ρήμα *εἰμί* ἐνδέχεται να παραλείπεται ἀπὸ την πρόταση και να εννοείται.

Η προσωπική σύνταξη ισοδυναμεί με την περίφραση *δυνατὸς* ή *ἄξιός ἐστι* + ἀπαρέμφατο παθητικής διάθεσης του ρήματος ἀπὸ το οποίο παράγεται το ρηματικό επίθετο *Πάντα οὖν ἔμοιγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι* ⇔ *Πάντα οὖν ἔμοιγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰγαθὰ δυνατὰ εἶναι ἀσκεῖσθαι*.
Ζηλωταὶ δὲ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ τιμαὶ ⇔ *ἄξιαί εἰσιν αἱ τιμαὶ ὑπὸ πάντων ζηλοῦσθαι*.

β) Απρόσωπη σύνταξη: Η απρόσωπη σύνταξη των ρηματικών επιθέτων σε *-τος* περιλαμβάνει το ουδέτερο του ρηματικού επιθέτου (συνήθως στον ενικό αριθμό και σπανιότερα στον πληθυντικό· το ουδέτερο στον πληθυντικό αριθμό απαντά σπανιότερα σε άλλους συγγραφείς και συχνότερα στον Θουκυδίδη).

Η πρόταση έχει την ακόλουθη μορφή:

ουδέτερο ρηματικού επιθέτου + τύπος του εἶμι + δοτική του ποιητικού αιτίου

ἡγούμενοι τῷ τοῦς αὐτοῦ αἰσχύνονται ἀβίωτον εἶναι (Πλάτ. Μενέξενος 246d)

Στην περίπτωση της απρόσωπης σύνταξης δίνεται έμφαση στο ρηματικό επίθετο. Η απρόσωπη σύνταξη ισοδυναμεί με την περίφραση *δυνατὸν ἢ ἄξιόν ἐστι* + ενεργητικό (ή μέσο) απαρέμφατο του ρήματος από το οποίο παράγεται το ρηματικό επίθετο *ἡγούμενοι τῷ τοῦς αὐτοῦ αἰσχύνονται ἀβίωτον εἶναι* ⇔ *οὐ δυνατὸν εἶναι ζῆν τὸν αἰσχύνοντα*.

3. Παρατηρήσεις – Ανακεφαλαίωση

i. Απρόσωπη σύνταξη έχουμε στην περίπτωση ρηματικών επιθέτων σε –τος που παράγονται από ρήματα αμετάβητα. Γι' αυτό στη σύνταξη αυτή δεν υπάρχει αντικείμενο.

ii. Τα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε –ιμος παρουσιάζουν την ίδια σύνταξη με την απρόσωπη σύνταξη των ρηματικών επιθέτων σε –τός.

iii. Σε λίγες περιπτώσεις το ουδέτερο ρηματικού επιθέτου σε –τός με το ρήμα *εἶμι* (σε οποιονδήποτε τύπο) σχηματίζει απρόσωπη έκφραση με υποκείμενο απαρέμφατο ή ονοματική πρόταση (ειδική, ενδοιαστική, πλάγια ερωτηματική) *οὐκ ἐδόκει αὐτῷ δυνατὸν εἶναι ἀμαχεῖ παρελθεῖν* (Ξεν. Ἑλληνικά 7.5.18) (το απαρέμφατο *παρελθεῖν* λειτουργεί ως υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης *δυνατὸν εἶναι*) *οὐ θαυμαστόν ἐστιν εἰ μὴ τοσοῦτων ἐνεθυμήθησαν* (Ξεν. Απομνημονεύματα 1.1.18).

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΡΗΜΑΤΑ ΑΝΩΜΑΛΑ, ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΡΟΣΩΠΑ

A) Ρήματα ανώμαλα

Ανώμαλα λέγονται τα ρήματα που παρουσιάζουν διάφορες ανωμαλίες είτε κατά τον σχηματισμό είτε κατά τη σημασία των χρόνων.

1. Ρήματα ανώμαλα κατά τον σχηματισμό των χρόνων

Το θέμα αρκετών ρημάτων μεταβάλλεται με διάφορους τρόπους κατά τον σχηματισμό των χρόνων τους.

I. Πρόσφυμα ε

Σε μερικά ρήματα το ρηματικό θέμα μεγαλώνει κατά μία συλλαβή παίρνοντας στο τέλος το πρόσφυμα –ε–, για να σχηματιστεί το χρονικό θέμα:

α) του ενεστώτα και του παρατατικού: (*δοκ-έ-ω*) *δοκῶ* (= φαίνομαι) (ρ. θ. *δοκ-*, θ. ενεστ. *δοκε-*), (*ώθ-έ-ω*) *ώθῶ* (ρ. θ. *ώθ-*, θ. ενεστ. *ώθε-*) κ.ά.

β) μερικών από τους άλλους χρόνους: *μέν-ω* (ρ. θ. *μεν-*, χρον. θ. *μενε-* και μπροστά από σύμφωνο *μενη-*), *νέμ-ω* (= μοιράζω, βοσκώ) (ρ. θ. *νεμ-*, χρον. θ. *νεμε-*, *νεμη-*) κ.ά.

γ) όλων των άλλων χρόνων εκτός από τον ενεστώτα και τον παρατατικό: *βούλ-ομαι* (ρ. θ. *βουλ-*, χρον. θ. *βουλε-* και μπροστά από σύμφωνο *βουλη-*), *δέ-ω* (= έχω ανάγκη) (ρ. θ. *δε-*, χρον. θ. *δεε-*, *δεη-*), *έθελ-ω* ή *θέλ-ω* (ρ. θ. *έθελ-*, χρον. θ. *έθελε-*, *έθειη-*), *μέλλ-ω* (ρ. θ. *μελλ-*, χρον. θ. *μελλε-*, *μελλη-*), *όφειλ-ω* (ρ. θ. *όφελ-* = *όφειλ-*, χρον. θ. *όφειλε-*, *όφειλη-*), *οἶ-ο-μαι* και *οἶ-μαι* (= φρονώ) (ρ. θ. *οἶ-*, χρον. θ. *οἶε-*, *οἶη-*) κ.ά.

II. Πρόσφυμα *σκ* ή *ισκ*

Σε μερικά ρήματα το ρηματικό θέμα επαυξάνεται παίρνοντας στο τέλος του το πρόσφυμα *-σκ-* ή *-ισκ-*, για να σχηματιστεί το θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού: *ἀρέ-σκ-ω*, *βλώ-σκ-ω* (ποιητ. = έρχομαι), *βό-σκ-ω*, *γηρά-σκ-ω*, *μεθύ-σκ-ω*, *πά-σχ-ω* (από το *πάθ-σκ-ω*), *φά-σκ-ω* (= λέω), *χά-σκ-ω*· *άλ-ίσκ-ομαι* (= πιάνομαι, κυριεύομαι), *ἀναλ-ίσκ-ω* (= ξοδεύω), *εὐρ-ίσκ-ω*, *θνήσκ-ω* (από το *θνη-ίσκ-ω*), *θρώσκ-ω* (ποιητ. = τινάζομαι, πηδῶ από το *θρω-ίσκ-ω*) κ.ά.

III. Ενεστωτικός αναδιπλασιασμός

Σε μερικά ρήματα, για να σχηματιστεί το χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού παίρνει στην αρχή του ενεστωτικό αναδιπλασιασμό: *βι-βάζω* (= βάζω) (ρ. θ. *βα-* με ενεστωτικό αναδιπλασιασμό *βι-βα-* και από αναλογία προς τα ρήματα σε *-άζω*: *βιβά-ζω* στο ρήμα αυτό ο ενεστωτικός αναδιπλασιασμός διατηρείται σε όλους τους χρόνους και τα παράγωγα)

γί-γν-ομαι (ρ. θ. *γεν-*, με συγκοπή *γν-* και με ενεστωτικό αναδιπλασιασμό *γι-γν*)

πί-πτ-ω (ρ. θ. *πετ-*, με συγκοπή *πτ-* και με ενεστωτικό αναδιπλασιασμό *πι-πτ-*)

τί-κτ-ω (ρ. θ. *τεκ-*, με συγκοπή *τκ-*, με ενεστωτικό αναδιπλασιασμό *τι-τκ-* και με μετάθεση *τι-κτ*)

ἴ-σχ-ω (= έχω) (ρ. θ. *σεχ-*, με συγκοπή *σχ-* και με ενεστωτικό αναδιπλασιασμό *σι-σχ-* = *ί-σχ-*, με ψιλή, γιατί ακολουθεί *χ*) κ.ά.

Σημείωση: Σε αυτά ανήκουν και τα φωνηεντόληκτα ρήματα σε *-μι*: *δι-δω-μι* κτλ.

IV. Ενεστωτικός αναδιπλασιασμός και πρόσφυμα *σκ*

Σε μερικά ρήματα, για να σχηματιστεί το χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού, το ρηματικό θέμα παίρνει στην αρχή του ενεστωτικό αναδιπλασιασμό και στο τέλος πρόσφυμα *-σκ-*: *βι-βρώ-σκ-ω* (ποιητ. = τρώγω) (ρ. θ. *βρω-*), *γι-γνώ-σκ-ω* (ρ. θ. *γνω-*), *ἀπο-δι-δρά-σκ-ω* (ρ. θ. *δρα-*), *πι-πρά-σκ-ω* (= πουλώ) (ρ. θ. *πρα-* πβ. *πρατήριον*), *τι-τρώ-σκ-ω* (ρ. θ. *τρω-*), *μι-μνή-σκ-ω* (= υπενθυμίζω) (ρ. θ. *μνη-*, χρον. θ. *μι-μνη-σκ-* = *μιμνήσκ-*) κ.ά. Ομοίως *δι-δά-σκ-ω* (ρ. θ. *δα-*), το οποίο διατηρεί τον ενεστωτικό αναδιπλασιασμό σε όλους τους χρόνους.

V. Πρόσφυμα *ν*, *αν*, *νε*, *νι* ή *νυ*, *σ*

Σε μερικά ρήματα το ρηματικό θέμα, προκειμένου να σχηματιστεί το χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού, επαυξάνεται παίρνοντας στο τέλος του:

α) το πρόσφυμα ν: δάκ-ν-ω (= δαγκάνω) (ρ. θ. δακ-), κάμ-ν-ω (= κουράζομαι) (ρ. θ. καμ-), πί-ν-ω (ρ. θ. πι-), τεμ-ν-ω (ρ. θ. τεμ-), τί-ν-ω (= πληρώνω) (ρ. θ. τει- και τι-), φθά-ν-ω (ρ. θ. θφη- και φθα-), φθί-ν-ω (ρ. θ. φθι-) κ.ά.

β) το πρόσφυμα αν: αίσθ-άν-ομαι, άμαρτ-άν-ω, (άπ)εχθ-άν-ομαι (= γίνομαι μισητός), αύξ-άν-ω, βλαστ-άν-ω, (κατα)δαρθ-άν-ω (= κοιμούμαι) (ρ. θ. δαρθ-), όλισθ-άν-ω (=γλιστρώ) κ.ά.

Σημείωση: Το ρήμα όφλ-ισκ-άν-ω (ρ. θ. όφελ-) σχηματίζει το θέμα του ενεστώτα με δύο προσφύματα: -ισκ και -αν-.

γ) το πρόσφυμα αν μετά τον χαρακτήρα και συγχρόνως ένα ν εμπρός από τον χαρακτήρα: λα-ν-θ-άν-ω (ρ. θ. λαθ-), μα-ν-θ-άν-ω (ρ. θ. μαθ-), πυν-θ-άν-ομαι (ρ. θ. πυθ-), (θι-ν-γ-άν-ω) θιγγ-άν-ω (= εγγίζω) (θ. θιγ-), (λα-ν-χ-άν-ω) λαγχ-άν-ω (ρ. θ. λαχ), (τυ-ν-χ-άν-ω) τυγχ-άν-ω (ρ. θ. τυχ-), (λα-ν-β-άν-ω) λαμβ-άν-ω (ρ. θ. λαβ-), (λι-ν-π-άν-ω) λιμπ-άν-ω (=αφήνω) (ρ. θ. λιπ-) κ.ά.

δ) το πρόσφυμα νε: (άφ-ικ-νέ-ομαι) άφ-ικνοῦμαι (ρ. θ. ίκ-), (ύπ-ι-σχ-νέ-ομαι) ύπισχνοῦμαι (ρ. θ. σεχ-, σχ-, σι-σχ, ίσχ-) κ.ά.

ε) το πρόσφυμα νι ή νυ (με μετάθεση του ι ή υ μπροστά από τον χαρακτήρα): βαίν-ω (ρ. θ. βη-, βα: βανι-ω = βαίνω), έλαύν-ω (ρ. θ. έλα-: έλά-νυ-ω = έλαύνω) κ.ά.

στ) το πρόσφυμα σ: (άλέκ-σ-ω) άλέξω (= αποκρούω), (έπ-σ-ω) έψω, (αὔγ-σ-ω) αύζω και (αὔγ-σ-άν-ω) αύζάνω.

VI. Συνώνυμα θέματα

Οι χρόνοι ορισμένων ρημάτων δεν σχηματίζονται πάντα από ένα ρηματικό θέμα, αλλά από δύο ή περισσότερα θέματα συνώνυμα, που έχουν δηλαδή διαφορετική ετυμολογία, αλλά την ίδια περίπτωση σημασία. Έτσι σχηματίζουν για παράδειγμα τους διάφορους χρόνους τα ακόλουθα ρήματα:

άγορεύω (θ. άγορευ-, έρε-, ρε- = ρη-, είπ-)

αίρέω (θ. αίρε- = αίρη-, Fελ- = έλ-)

είμι (θ. έσ-, γεν-)

έσθίω (θ. έδ-, έδε-, = έδη-, έσθι-, φαγ-)

ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-)

λέγω (θ. λεγ-, Fερε-, = έρε- = έρη-, ρε- = ρη-, Fειπ- = είπ-)

τρέχω (θ. θρεχ- = τρεχ-, δραμ-, δραμε- = δραμη-)

φέρω (θ. φερ-, οί-, ένεκ- και ένκ- = έγκ-)

όράω (θ. Fορα- = όρα-, όπ-, Fειδ- = είδ-, Fιδ- = ίδ-)

ώνέομαι-οῦμαι (θ. Fωνε- = ώνε-, πρια-)

2. Ρήματα ανώμαλα κατά τη σημασία των χρόνων

Μερικοί χρόνοι ορισμένων ρημάτων της αρχαίας ελληνικής δεν έχουν σημασία σύμφωνη με την κατάληξή τους. Έτσι μερικά έχουν:

ι. ενεστώτα με σημασία παρακειμένου, παρατατικό με σημασία υπερσυντελικού ή αορίστου και απλό μέλλοντα με σημασία συντελεσμένου μέλλοντα:

ἤκω (= ἔχω ἔλθει), *ἤκον* (= εἶχα ἔλθει ἢ ἤλθα), *ἤζω* (= θα ἔχω ἔλθει)

οἴχομαι (= ἔχω φύγει), *οἴχομην* (= εἶχα φύγει) κ.ά.

ii. παρακείμενο με σημασία ενεστώτα και υπερσυντέλικο με σημασία παρατατικού:

οἶδα (= ξέρω), *ἤδειν* (= ἤξερα) – *δέδοικα* ἢ *δέδια* (= φοβούμαι), *έδεδοίκειν* (= φοβόμουν)

εἶωθα (= συνηθίζω), *εἰώθειν* (= συνηθίζα) – *ἔοικα* (= μοιάζω), *έφκειν* (= έμοιαζα) κ.ά.

iii. μέσο μέλλοντα με σημασία ενεργητική:

ἄδω – *ἄσομαι* *ἀκούω* – *ἀκούσομαι* *ἀμαρτάνω* – *ἀμαρτήσομαι* *βαίνω* – *βήσομαι* *γελῶ* – *γέλασομαι* *γιγνώσκω* – *γνώσομαι* *δάκνω* – *δήξομαι* *θέω* (=τρέχω) – *θεύσομαι* *λαγχάνω* – *λήξομαι* *λαμβάνω* – *λήψομαι* *μανθάνω* – *μαθήσομαι* *ὄμνυμι* – *ὀμοῦμαι* *ὀρῶ* – *ὄψομαι* *τίκτω* – *τέξομαι* *τυγχάνω* – *τεύξομαι* κ.ά.

iv. μέσο μέλλοντα με σημασία παθητική:

ἀδικῶ – *ἀδικήσομαι* (= θα αδικηθῶ από άλλον) *ἀλίσκομαι* – *άλώσομαι* (= θα πιαστῶ ἢ θα κυριευτῶ από άλλον) *γεννῶ* – *γεννήσομαι* *θεραπεύω* – *θεραπεύσομαι* *κωλύω* – *κωλύσομαι* *οἰκῶ* – *οἰκήσομαι* *πάσχω* – *πείσομαι* *φύω* – *φύσομαι* κ.ά.

v. παθητικό αόριστο με σημασία μέση:

αἰσχύνομαι – *ἡσχύνθην* *ἀνιδῶμαι* (=λυπούμαι) – *ἠνιάθην* (= λύπησα τον εαυτό μου) *δέομαι* – *έδειθην* *λυποῦμαι* – *έλυπήθην* *ὀρμῶμαι* – *ὠρμήθην* *πορεύομαι* – *έπορεύθην* *φοβοῦμαι* – *έφοβήθην* κ.ά.

vi. παθητικό μέλλοντα και παθητικό αόριστο με σημασία μέση:

ἀπαλλάττομαι – *ἀπαλλαγῆσομαι* – *ἀπηλλάγην* (*έκ*)*πλήττομαι* – (*έκ*)*πλαγήσομαι* – (*έξ*)*επλάγην* *μιμνήσκομαι* – *μνησθήσομαι* – *έμνήσθην* *φαίνομαι* – *φανήσομαι* – *έφάνην* κ.ά.

vii. ενεργητικό αόριστο β', παρακείμενο και υπερσυντέλικο με σημασία αμετάβατη:

ἴστημι, ενεργητικό αόριστό β' *έστην*, παρακείμενο *έστηκα*

φύω, ενεργητικό αόριστο β' με μέση διάθεση *έφυν* (= υπήρξα από τη φύση, έγινα), ενεργητικό παρακείμενο με μέση διάθεση *πέφυκα* (= έχω γίνει, είμαι πλασμένος από τη φύση), ενεργητικό υπερσυντέλικο με μέση διάθεση *έπεφύκειν* (= εἶχα γίνει, ήμουν πλασμένος από τη φύση) κ.ά.

B) Ρήματα αποθετικά

Αποθετικά λέγονται τα ρήματα που έχουν μόνο μέση φωνή (όπως τα νεοελληνικά ρήματα *αισθάνομαι*, *δέχομαι*, *έρχομαι*, *σέβομαι* κ.ά.).

Σημείωση: Οι παλαιοί γραμματικοί ονόμασαν τα ρήματα αυτά αποθετικά, επειδή θεωρούσαν ότι αρχικά είχαν ενεργητική φωνή, την οποία έχασαν («ἀπέθεντο τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν»).

Από τα αποθετικά ρήματα:

1. λέγονται **μέσα αποθετικά** όσα έχουν μόνο μέσο αόριστο (α' ἢ β') με ενεργητική διάθεση: *αἰσθάνομαι* – *ἡσθόμην*, *ἀσπάζομαι* – *ἡσπασάμην*, *έντέλλομαι* – *έντειλάμην*, *έπομαι* – *έσπόμην*, *θεῶμαι* (= παρατηρώ) – *έθεασάμην*, *καρποῦμαι* – *έκαρπασάμην*, *μηχανῶμαι* (= επινοώ, μηχανεύομαι) – *έμηχανησάμην*, *πυνθάνομαι* – *έπυθόμην*, *ύπισχνοῦμαι* – *ύπεσχόμην*, *φθέγγομαι* – *έφθεγξάμην* κ.ά.

2. λέγονται **παθητικά αποθετικά** όσα έχουν αόριστο μόνο παθητικό με ενεργητική διάθεση: *ἀμιλλῶμαι* - *ἠμιλλήθην*, *βούλομαι* - *ἐ(ῆ)βουλήθην*, *διανοοῦμαι* - *διενοήθην*, *δύναμαι* - *ἐ(ῆ)δυνήθην*, *ἐναντιοῦμαι* - *ἠναντιώθην*, *ἐπιμελοῦμαι* - *ἐπεμελήθην*, *οἶομαι* και *οἶμαι* (= φρονώ) - *ώήθην* κ.ά.

3. λέγονται **μεικτά αποθετικά** όσα έχουν και μέσο αόριστο με ενεργητική σημασία και παθητικό αόριστο με παθητική διάθεση: *αἰτιῶμαι* (= κατηγορώ) - *ἤτιασάμην* (= κατηγορήσα) - *ἤτιάθην* (= κατηγορήθηκα)

Βιάζομαι (= στενοχωρώ) - *ἐβιασάμην* (= στενοχώρησα) - *ἐβιάσθην* (= στενοχωρήθηκα)

δωροῦμαι (= χαρίζω) - *ἐδωρησάμην* (= χάρισα) - *ἐδωρήθην* (= δόθηκα σαν δώρο)

ἐργάζομαι - *εἰργασάμην* (= τελείωσα κάποια εργασία, έκανα) - *εἰργάσθην* (= εκτελέστηκα, έγινα)

ἰῶμαι (= γιατρέυω) - *ἰασάμην* (= γιάτρεψα) - *ἰάθην* (= γιατρευτηκα, θεραπεύτηκα)

κτῶμαι (= αποκτώ) - *ἐκτησάμην* (= απόκτησα) - *ἐκτήθην* (= αποκτήθηκα)

λυμαίνομαι (= βλάπτω) - *ἐλυμηνάμην* (= έβλαψα) - *ἐλυμάνθην* (= βλάφτηκα)

μιμοῦμαι (= κάνω κάτι κατ' απομίμηση, παριστάνω) - *ἐμιμησάμην* (= έκανα κάτι κατ' απομίμηση, παράστησα) - *ἐμιμήθην* (= έγινε κάτι κατ' απομίμηση)

χρῶμαι (= χρησιμοποιώ) - *ἐχρησάμην* (= χρησιμοποίησα) - *ἐχρήσθην* (= χρησιμοποιήθηκα)

ὠνοῦμαι (= αγοράζω) - *ἐπριάμην* (= αγόρασα) - *ἐωνήθην* (= αγοράστηκα) κ.ά.

Γ) Ρήματα απρόσωπα ή τριτοπρόσωπα

Ρήματα απρόσωπα ή τριτοπρόσωπα λέγονται τα ρήματα εκείνα που συνηθίζονται μόνο ή κυρίως στο τρίτο πρόσωπο, χωρίς προσωπικό υποκείμενο (πβ. τα νεοελληνικά ρήματα *πρέπει*, *μέλει* κτλ.). Συνηθισμένα απρόσωπα ρήματα στην αρχαία ελληνική είναι:

1. τα ρήματα *δεῖ* (= πρέπει), *χρή*, *προσῆκει* (= αρμόζει), *δοκεῖ* (= φαίνεται), *μέλοι* (*μοι*) (= (με) νοιάζει, υπάρχει φροντίδα), *μεταμέλει* (= έρχεται μετάνοια *μεταμέλει μοι* = μετανιώνω, *μεταμέλει σοι* = μετανιώνεις κτλ.), *μέτεστι* (= υπάρχει συμμετοχή *μέτεστί μοι τινος* = συμμετέχω σε κάτι), *ἔνεστι* (= είναι δυνατό, μπορεί), *ἔξεστι* (= επιτρέπεται), *εἴμαρται*, *πέπρωται* κτλ.

2. τα ρήματα *λέγεται*, *ὁμολογεῖται*, *ἀγγέλεται*, *ἄδεται*, *θρυλεῖται*, *νομίζεται* κτλ., όταν έχουν υποκείμενο απαρέμφατο.

Δ. ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

ὕπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδεσαν: Στο συγκεκριμένο χωρίο οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι υπάρχει έλξη αναφορικού στο *ὧν ἤδεσαν* καθώς το το ρήμα *οἶδα* συντάσσεται με αιτιατική. Επομένως χωρίς έλξη θα ήταν *τούτων ἃ ἤδεσαν*, συνεπώς θα μεταφραστεί «να υπενθυμίσουν αυτά τα οποία γνώριζαν».

ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι: Για να μεταφράσουμε την απρόσωπη σύνταξη ακολουθούμε την εξής πορεία:

α. Αναλύουμε το ρηματικό επίθετο (*παριτητέα*) σε φράση που αποτελείται από το απρόσωπο *δεῖ* [= πρέπει] και το ενεργητικό ή μέσο απαρέμφατο του ρήματος από το οποίο παράγεται το ρηματικό επίθετο.

β. Μετατρέπουμε τη δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου σε αιτιατική, ως υποκείμενο του απαρεμφάτου, την οποία μεταφράζουμε με ονομαστική. Προκύπτει έτσι η ισοδύναμη σύνταξη: *ἔδοξεν αὐτοῖς δεῖν παριέναι ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους*. Επομένως θα μεταφραστεί: «φάνηκε καλό σε αυτούς ότι πρέπει να παρουσιαστούν στους Λακεδαιμονίους».

Ε. ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Στα αποσπάσματα που δόθηκαν στην αρχή της ενότητας να αναγνωριστεί η σύνταξη των ρηματικών επιθέτων και να αναλυθούν σε ισοδύναμες συντάξεις.

2. Στα παρακάτω παραδείγματα να επισημανθεί η σύνταξη των ρηματικών επιθέτων και να αναλυθούν σε ισοδύναμες συντάξεις.

Ἔτι δὲ καὶ τότε ἐνθυμητέον

Τοιαῦτα λεκτέα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδιά εὐθύς καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ

Ὁ δὲ Δερκυλίδης ἔγνω μενετέον ὄν

Εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἐκάστοις πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὄρων διαφοραί, οἷστων ἂν ἦν

Ὁ μὲν πλοῦτος θνητὸς, ἡ δὲ δόξα ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητὰ, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὄνητῇ

Καὶ γάρ τοι ἀγήρατοι μὲν αὐτῶν αἰ μνήμαι, ζηλωταὶ δὲ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἰ τιμαὶ

Ἦ οὐκ ἐνενόηκας ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμός, οὗ παρόντος ψυχῇ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τέ ἐστι καὶ ἀήττητος;

3. Για καθένα από τα παρακάτω ρήματα να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

ἔτυχε: β' ενικό πρόσωπο Οριστικής μέλλοντα.

ἦσθοντο: γ' ενικό πρόσωπο Ευκτικής μέλλοντα και β' ενικό πρόσωπο Προστακτικής αορίστου β'.

παριτητέα: γ' ενικό πρόσωπο παρατατικού.

εἶναι: α' και β' ενικό πρόσωπο παρατατικού.

ἐβούλοντο: απαρέμφατο και γ' πληθυντικό πρόσωπο Προστακτικής αορίστου β'.

σημῆναι: γ' πληθυντικό πρόσωπο Ευκτικής στον ίδιο χρόνο.

ἦδεσαν: β' ενικό πρόσωπο παρατατικού και μετοχή μέλλοντα.

νομίζοντες: β' πληθυντικό πρόσωπο Προστακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή.

τραπέσθαι: απαρέμφατο παρακειμένου ενεργητικής φωνής.

προσελθόντες: β' ενικό πρόσωπο παρατατικού

ἔφασαν: β' ενικό πρόσωπο Προστακτικής ενεστώτα.

εἶπεῖν: γ' ενικό πρόσωπο Ευκτικής μέλλοντα.

Αρετή Κυρκοπούλου

**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων**

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Διδάσκουσα: Καθηγήτρια Ελένη Χουλιαρά - Ράϊου.
«Αρχαία Ελληνική Γλώσσα - Θεματογραφία II. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα 14». Έκδοση: 1.0.
Ιωάννινα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://ecourse.uoi.gr/course/view.php?id=1494>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

- Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα, Διεθνής Έκδοση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη.

[1] <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>.

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο.

που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο.

που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο.

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.